

дачи и пр.; *методологическата* съставка уточнявах като учение за ефективното проектиране, организиране и изпълнение на познавателни процеси в статистическа (съвкупностна) форма; *онтологическата* съставка - като учение за най-общите свойства и отношения на масови явления като съвкупности: видове единици, признаци, разпределения и техните свойства, стохастични закономерности и др. Четирите съставки са изрично разграничени в статията „Пофакторният анализ на съвкупности в икономиката и общата теория на статистиката” в сп. „Икономическа мисъл”, кн. 11, 1987 г.

Формалнологическите взаимоотношения между двата начина на *мислене* - статистическия (съвкупностния) и нестатистическия (несъвкупностния) - подложих на анализ в статията „Статистическото мислене и понятието съвкупност”, отпечатана на руски и английски език в сборник на Икономическия институт на БАН. Българското съответствие на тази статия в сп. „Икономическа мисъл”, кн. 5, 1985 г., е с по-бедно съдържание. В тази статия са останали недоразвити схемите на индуктивното и дедуктивното умозаключение в статистическа форма: те са включени в английската (руската) версия на статията.

Към периода на 80-те години спада и важната според мен теоретическа находка, че признакът Y при единица от дадена съвкупност може да се представи в общия случай като $Y = Y_c + Y_v + Y_e$. Ако признакът е качествен, то $Y = Y_v$. Уточняващо ще добавя, че ако призна-

кът може да се сведе до проста алтернатива $[0,1]$ и ако приема алтернативните значения стохастично-случайно, то той може да се представи като $Y = Y_c + Y_e$ (сп. „Вестник статистики”, кн. 2, 1988 г.).

Следва да изразя становището, че анализът на формалнологическата структура на статистическото мислене е онзи тип анализ, който повече от всякакво друго изследване на принципите на статистическото познание разкрива само *относителната* противоположност между статистическия и нестатистическия начин на опознаване на обективния свят. В определен смисъл традиционният начин на опознаването му е граничен случай на статистическия. В „Общата теория на статистиката като философия и логика” (сп. „Статистика”, кн. 2, 1992 г.) посочвам, че граничният случай се реализира, когато стохастичната съставка на дисперсията е нула и масовото явление ни интересува на равнището на отделните случаи, т.е. $N = 1$. Обръщам внимание, че в по-ранни работи смятах за необходимо цялата дисперсия σ^2 да бъде нула, което е пресилено изискване. Когато е налице вариране, но липсва стохастична съставка Y_e , достатъчен е преходът $N \rightarrow 1$.

Най-общият резултат от близо половинвековните ми усилия да проникна в загадката под кодовото название „статистика” с изводи за бъдещето на тази наука може да се формулира по следния начин.

Науката „обща теория на статистиката” е *исторически* сложила се плетеница от различен категориален тип зна-